

B I L T E N   01/2011

UŽICE, januar 2011 godina

POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA UŽICE DOO“-UŽICE

- ecc. Jovan Miroslavljević, direktor**
- dipl. ing. Petar Joković, stručni saradnik za voćarstvo**
- dipl. ing. Miroslav Milivojević, stručni saradnik za stočarstvo**
- dipl. ing. Nebojša Đurić, stručni saradnik za stočarstvo**
- dipl. ing. Ljubodrag Pantelić, stručni saradnik za ratarstvo**
- dipl. ing. Milenko Gavrilović, stručni saradnik za zaštitu bilja**
- dipl. ing. Zorica Lazić, stručni saradnik za zaštitu bilja**
- dipl. ing. Milena Krković, stručni saradnik za zaštitu bilja**

Osnovna delatnost „Poljoprivredne stručne službe Užice“ iz Užica je pružanje saveta odabranim i ostalim domaćinstvima na području svoga rada , koja se ostvaruje kroz:

- predavanja**
- održavanje radionica**
- davanje saveta u Službi**
- davanje saveta telefonom**
- davanje saveta na imanjima zemljoradnika**
- davanje saveta putem lokalnih radija i televizije**
- davanje saveta putem biltena, plakata i brošura**
- postavljanje demonstracionih ogleda**
- održavanje poljoprivrednih izložbi –sajmova**
- pomoć zemljoradnicima oko upisa i obnove u Registru P.G.**
- blagovremeno upoznavanje P.G. sa pojedinim uredbama**
- upoznavanje P.G. sa načinom i vremenom podnošenja dokumentacije radi ostvarivanja sredstava po pojedinim uredbama.**

Telefoni /fax službe: 031/513-754, 516-266,

E- mail: pssuzice@sbb.rs

OBREZIVANJE PAPAKA

Obrezivanje papaka se vrši onda kad se primeti da papak postaje preopterećen jer mu je rožina formirana u višku i time uzrokuje šepanje. Svrha obrezivanja papaka je da se površina prstiju svede na normalnu i funkcionalnu dužinu koja će ravnomerno biti opterećena. Pošto se šepanje većinom javlja na početku laktacije, obrezivanje papaka u zasušenom periodu može prevenirati njegovu pojavu.

U intenzivnom sistemu uzgoja krava, potrebno je obrezivanje papaka vršiti 2x godišnje kod svih grla.

Pravilno obrezivanje papaka se ne može naučiti sa papira tj. neophodna je praktična obuka na specijalnim kursevima.

Oprema za obrezivanje papaka se sastoji iz oštrog levog i desnog noža, kamena za oštrenje, sekača za papak i zakrivljene ručne turpije.

Pre početka obrezivanja papaka, nogu treba dobro očistiti kako bi se taban mogao lepo videti. Ako se radi obrezivanje papaka zadnje noge, onda se prvo veže uže sa petljom oko zadnje noge krave, odmah iznad skočnog zgloba i zatim se noga diže pomoću konopca preko grede, polugom ili čekrkom kako bi se uspešnije obavio rad.

Ako se radi o obrezivanju papaka prednjih nogu, na početku je potrebna izvesna oprema za fiksiranje, kao npr. kutija za alat sa dodatnom potporom za koju će prednja noga biti pričvršćena.

Nakon fiksiranja nogu počinje obrezivanje papaka koje se izvodi u 5 faza.

Prva faza obrezivanja papaka

U prvoj fazi obrezivanja papaka, treba sekačem odseći papak na odmerenu dužinu tj. izmeriti dužinu papka i napraviti rez na 7,5cm od krunice. Može se i nožem sastrugati odmereni papak na odgovarajuću dužinu i to struganjem donje noseće površine. Vrlo je važno skidati slojeve rožine pokretima noža od sebe jer se ovako izbegavaju povrede. U predelu pete, rožinu treba što manje skinuti. Taban treba da zadrži debljinu od 5-7mm.

Druga faza obrezivanja papaka Skratiti drugi (zdrav) papak na istu dužinu i visinu kao onaj koji je obrezan, s tim da se pazi da taban ne bude previše tanak i da se postigne da noseća površina bude paralelna sa golenicom.

Treća faza obrezivanja papaka Ako je neophodno, treba primeniti funkcionalno obrezivanje, odnosno, valjalo bi skinuti tanak sloj rožine sa tabana da bi se dobio određeni nagib. Ako na tabanu idalje postoje lezije, treba sprovesti kurativno obrezivanje (4 i 5 faza obrezivanja), a ako više nema lezija na tabanu, može se nastaviti sa sledećom nogom. Četvrta faza obrezivanja Potrebno je ostaviti manju visinu na obolelom prstu prema peti kako bi zdrav prst poneo najveći deo težine i time omogućio više odmora obolelom. Ukoliko ovo nije moguće zato što bi rožina tabana tada postala suviše tanka, treba podmetnuti blok ispod zdravog papka. Peta faza obrezivanja Skinuti slobodnu rožinu i obraditi grube ivice, ali paziti da korijum ostane nepovređen.

Dezinfekcija papaka

Dezinfekcija papaka je regularna higijenska procedura kojom se sprečavaju bolesti papaka kao što je interdigitalni dermatitis. Za ovaj tretman se pravi rastvor 3-5 litara formalina na 100 litara vode, s tim da se pazi da temperatura rastvora ne bude ispod 15C jer je formalin

tada manje efektivan. Može se koristiti i rastvor bakar-sulfata (5-15%). Napravljeni rastvor se zatim sipa u posudu za dezinfekciju nogu koja treba da je široka oko 75cm, duga 3-5m, duboka oko 15cm i napunjena do 10cm. Zatim se ova posuda sa rastvorom postavi na izlazu iz izmuzišta kuda se krave kreću. Najbolji rezultati se postižu kada se životinje nakon kretanja kroz dezinfekcionirastvor, drže na suvom mestu oko pola sata jer će formalin u tom periodu moći da deluje. Zavisno od broja krava, isti dezinfikacioni rastvor se može koristiti 2-3 dana, a nakon toga on gubi dejstvo. Ako rastvor postane previše prljav, treba ga zameniti.

Nebojša Đurić dipl.ing.

POSLOVI U VOĆNJACIMA TOKOM ZIME

Ukoliko vremenski uslovi dozvoljavaju, kao što je slučaj tokom januara ove godine, treba ih iskoristiti za obavljanje pojedinih poslova u voćnim zasadima. Tokom zimskog perioda mogu se raditi sledeći poslovi:

Đubrenje zasada

Ukoliko do sada nije urađeno đubrenje stajnjakom u zasadima, kao i kompleksnim mineralnim đubrivima sa smanjenim sadržajem azota /do 8%/, isto se može obaviti i u ovom vremenskom periodu. Takođe je poželjno uraditi i kalcizaciju i fosfatizaciju zemljišta sa krečnim materijalom, odnosno fosfornim đubrivom. Idealno bi bilo ukomponovati kalcizaciju i đubrenje stajnjakom.

Naravno, poželjnije je da se upotrebljena đubriva i krečni materijal unesu u zemljište obradom, ako to uslovi dozvole. Ukoliko je to zbog vlažnosti zemljišta neizvodljivo, onda obradu uraditi rano na proleće. U svakom slučaju ranije đubrenje sa navedenim đubrivima daće veći efekat.

Ukoliko se voćnjaci đubre sa NPK đubrivima kombinacije 3 x 15 ili 3 x 16 onda njihovu primenu odložiti za period od 20-og februara do početka marta. Razlog – da se spreči ispiranje povećanog sadržaja azota u đubrivima.

Najkvalitetnije đubrenje je ono koje se zasniva na hemijskoj analizi zemljišta, jer se koristi i prava kombinacija i količina NPK đubriva.

Ovaj period takođe može da se iskoristi da se iz parcela uzmu uzorci za hemijsku analizu zemljišta, obavezno pre đubrenja parcele.

Zaštita od glodara

Ukoliko do sada nisu voćna stabla, pogotovu mlada, obezbeđena od šteta od glodara /zec, srna, jelen/, moguće je to i sada uraditi. Isti posao je moguće uraditi krečenjem debla voćaka, omotavanjem papirom ili premazivanjem kunilentom. Za to treba iskoristiti vreme kada je temperatura vazduha iznad 10 stepeni i da posle premazivanja za 4-5 sati ne padne kiša.

Kunilent R-12, čija je aktivna materija sumporisano riblje ulje /800 gr po litru/ koji odbija a ne ubija glodare. Ukoliko se koristi u koncentraciji od 5% zaštita traje 50 dana, a pri koncentraciji od 10% zaštita od glodara traje 80 dana.

Takođe se deblo voćke može i okrečiti krečnim mlekom, čime se obezbeđuje stablo od godara a u isto vreme sprečava pojavu mrazopuca usled mogućih jačih oscilacija temperatura.

Rezidba voćaka

Zimska rezidba voćaka može početi tokom decembra meseca i raditi se i preko zime, dok se rezidba koštičavog voća obavezno radi tek početkom marta meseca. Razlog je u kraćem periodu dubokog zimskog mirovanja kod koštičavog voća i većoj osetljivosti kako vegetativnih tako i generativnih organa na niske zimske temperature.

Rezidba se može obavljati kako na formiranje oblika kod mlađih zasada, tako i na rod, kao i podmlađivanje starijih stabala u cilju produžetka perioda plodonošenja.

Ovaj period, kada su temperature ispod 5 stepeni, treba iskoristiti za rezidbu grana koje su zaražene bakterijom *Erwinia amylovora*. Zaražene grane treba orezati 20-30 cm ispod zaraženog dela, izneti van zasada i bavezno zapaliti. U ovom slučaju ne treba rez premazivati fungicidima.

Priprema zemljišta za sadnju i sadnja

Takođe se i priprema zemljišta za sadnju i sadnja može odvijati u ovo vreme. Uslov je da je zemljište dovoljno prosušeno, kao i da je temperatura vazduha iznad 0 stepeni. Sadjnja i u ovom vremenskom periodu obezbeđuje bolji prijem i jači porast tokom naredne godine.

Ukoliko se povoljni vremenski uslovi iskoriste za rad ove u voćnjacima olakšaće se poslovi tokom prolećnog perioda.

NOVA VISOKO KVALITETNA KRMNA MAHUNARKA GRAHORICA

Ova jednogodišnja krmna biljka predstavlja značajan činilac u proizvodnji stočne hrane, a postoji u obliku ozime i jare forme.

Obe forme se mogu gajiti kao čist usev ili u smeši sa strnim žitima (potporni usev).

Iskorišćavanje može biti u vidu:

-ZELENE KRME(najčešći način iskorišćavanja)

-SENA(ređi način)

-SILAŽE

-SENAŽE

-ZELENIŠNOG DJUBRENJA

Takođe grahorica je značajan činilac u ORGANSKOM ratarenju.

USLOVI USPEVANJA:

-ne podnosi kisela zemljišta ($\text{pH} > 5$) ili alkalna gde prinosi značajno padaju

-dobro uspeva na gajnjačama, smonicama i sličnim zemljištima gde daje i velike prinose

OBRADA ZEMLJIŠTA:

-Osnovnu obradu prilagoditi roku setve.

-Predsetvenu pripremu zemljišta obaviti tanjiračama ili setvospremačem. Dobrom

predsetvenom obradom će se obezbediti dobri uslovi za klijanje i nicanje semena, samim tim i prinos, te kvalitet krme.

ĐJUBRENJE:

-Uspešna proizvodnja nije moguća bez upotrebe organskih i mineralnih đubriva. Organska đubriva se unose pod predusev, uz dodatak NPK đubriva tokom osnovne obrade sa naglaskom na fosfor i kalijum.

-Grahorice najviše iznosi hraniva u fazi završetka cvetanja,obrazovanja plodova i nalivanja zrna.

-Količina mineralnih đubriva zavisi od plodnosti zemljišta, načina proizvodnje, planiranog prinosa.Na zemlji srednje plodnosti potrebno je upotrebiti sledeće količine hraniva

40-60 kg/ha N, 80-100 kg/ha P₂O₅, 80-90 kg/ha K₂O

-Fosfor i kalijumova đubriva se mogu odjednom upotrebiti u osnovnoj obradi i 1/3 azotnih od predvinene količine ,a preostali deo rastura se početkom porasta biljaka.

SETVA:

-Seje se u smeši sa strmim žitima(potporni usev) na dubini 3-5cm.

-Količina semena za setvu je: 120 kg/ha grahorice + 30-35kg/ha strnine

Setvu je najbolje sprovesti unakrsno ,u prvom prohodu se seje grahorica,u drugom potporni usev.Unakrsna setva obezbenjuje pravilan raspored biljaka i bolje iskorišćenje vegetacionog prostora.Posle setve obavezno primeniti valjanje radi boljeg i ravnomernijeg nicanja useva.

NEGA:

Grahorica ne zahteva posebne mere nege,osim ako nastane suša potrebno je obaviti navodnjavanje i po potrebi prihranjivanje.

KORIŠĆENJE:

Od pojave prvih cvetova do formiranja prva 2-3 konusa mahune ,grahorica se može koristiti u svežem zelenom stanju za ishranu stoke(25 dana).Ako se grahorica pokosi treba nastojati da ne ostaje dugo na polju jer se list brzo suši i opada kvalitet hraniva.Korišćenje grahorice za spravljanje semena je u fazi punog cveta i obrazovanja donjih zelenih mahuna kada potporni usev počinje da klasa.

Spravljanje silaže pada u vreme punog obrazovanja mahune.

PRINOS:

Daje visoke i stabilne prinose i to:

-zelene krme oko 40 t/ha -seme 7 t/ha

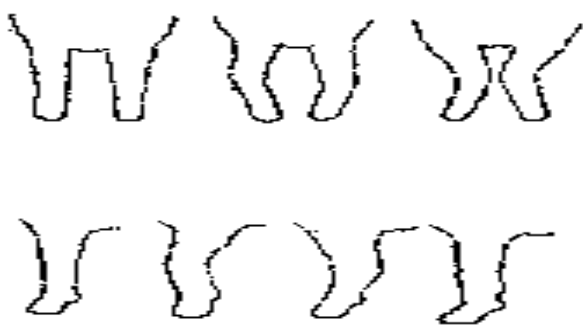
Ljubodrag Pantelić, dipl.ing.

Položaj nogu kao bitna osobina u odabiru ovaca za priplod

Priplodna grla treba da stoje čvrsto na nogama. Položaj nogu i papaka treba da bude prav i korektan.

Noge jake, pravilne i srednje duge; Noge treba da su pravilno razvijene, sa čvrstim kostima i papcima, jakim zglobovima. Za ovce su noge važne za pripust i za pravilno korišćenje pašne. Pravilno postavljene prednje i zadnje noge su izraz čvrste konstitucije i dobre produktivnosti. Pri izboru grla za priplod izbegavati grla koja imaju stav prednjih nogu u obliku slova »O« i »X«.

Kada pogledate sprema jagnje treba da vidite fine prave noge a ne one koje su u obliku slova O ili da im se kolena sudaraju (X). Papci takođe treba da budu okrenuti ka napred a ne povijeni ka unutra ili ka spolja. Bočni pogled takođe mnogo toga govori o konformaciji.

Zadnje noge pravilnog položaja

Stisnute noge, ispod kolena

Noge savijene neznatno prema spolja

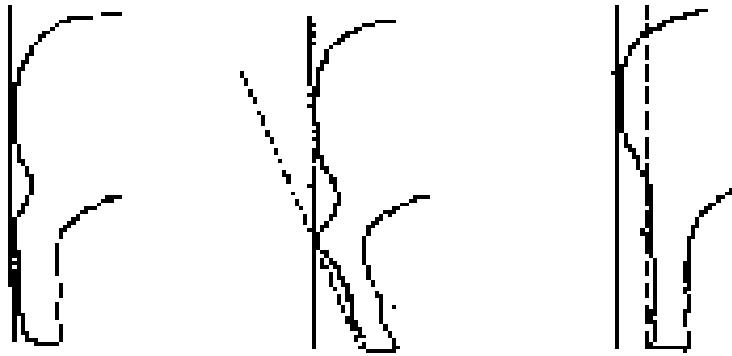
prema

Kada gledate zadnje noge sa strane nije poželjno da kolena budu istaknuta unapred ili da budu povijena prema zadnjem kraju.

Trebalo bi da možete da povučete zamišljenu liniju od buta do zemlje i da se zadnja noga sa njom poravnja.

To će vam omogućiti da vidite da li je zadnja noga povijena unutra ili je samo uvučena u odnosu na stražnji deo.

Miroslav Milivojević dipl.ing.stočarstva

Izdavač

„POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA UŽICE“ DOO Užice

Tiraž:

300 primeraka